

מקורות לספר יהושע פרק ה'ו'

חברה נ"ך – ק'ק פועלי צדק
ר' אהרן צבי הלוי ילקוט

1) משך חכמה במדבר פרק ט פסוק ז

למה נגרע לבלתי הקריב וכו' בתוך בני ישראל. יתכן דתנא דבי ר' ישמעאל: כל מקום שנאמר "ביאה" - לאחר ירושה וישיבה הכתוב מדבר. אם כן לא היו מצווים על הפסח, ומשום הכי לא הקריבוהו כל ימי היותם במדבר. והא דהקריבו בשנה ב' ובגלגל - על פי הדיבור היה, תוספות סוף פרק קמא דקידושין. והטעם שנצטוו נראה: דמצאנו בכמה מקומות שהובדלו מעבודה זרה לעבודת השם יתברך לשמו המיוחד היה על ידי פסח, כמו שמצאנו בחזקיה אחרי שביערו כל הטומאה, והוציאו הנדה והביאו קרבנות לכפר על שגגת עבודה זרה, עשה פסח לה'. [ולכן אמרו (בספרי לפסוק יד להלן) "וכי יגור אתכם גר ועשה פסח לה", יכול מיד? - שהוא לטהר מעבודה זרה - תלמוד לומר (שם שם) "כחוקת הפסח וכמשפטו יעשה". וזה נאמר בפסח מדבר הבא לטהר ישראל מחטא של עגל].

כי הפסח מורה על ההשגחה הפרטית, אשר מצוינים בה ישראל מכל העמים, אשר הבדיל בין עמו בני ישראל למצרים, והבדיל בין בכור לאינו בכור. ומורה על היותו בעצמו יתברך, הפועל בלי שום אמצעי ומסובב, ושלא כהאומרים אשר מסר השגחתו - לרום מעלתו - לכוחות הגלגלים, גרמי השמים אשר הם מנהיגים את הטבע, אשר על זה נוסדו כל דרכי העבודה זרה ועבודתם, כמו שכתב רבינו בפרק ג' מהלכות עכו"ם. ומורה אשר השי"ת רוצה בקיום הנמצאים, ובהיותם על צד היושר והחסד, וחברה האנושית, אשר מטעם זה נאכל לחבורות. ואין שוחטין על היחיד. ולא חפץ ה' בהשחתת נפש המדבר בהקריבם אליו - חלילה לאל מוזרות כאלה! - וכמו שאמר במדרש (דברים רבה ב, לג) "ירא ה' בני ומלך" (משלי כד, כא) - ואל למולך. פירוש, שהעובדי מולך אומרים כי השי"ת חפץ בקרבנות האדם, וזה הוא התכלית לאדם כי ישרף על מוקד האליל או את בנו אשר אהב. לכן אמר כי השי"ת כמו מלך, אשר חפץ בקיום עמו - כי אין מלך בלא עם - כן השי"ת חפץ בקיום הנמצאים המפרסמים מציאותו ומכירים שמו. לכן אמר: אם כי תירא את ה', ירא אותו מלך, אבל לא כעובדי המולך.

אף משריש בלבב ישראל כי כולם שוים ועם קדוש לה' א - להיו, וכל אדם ראוי לבא להשגחה הא - להיות, לכן אין חזה ושוק בפסח. ומורה על רצון השי"ת כי יבטל השעבוד מהאדם להאדם, "ועבדי הם" (ויקרא כה, נה) - ולא עבדים לעבדים (בבא קמא קטז, ב), וכולם בני חורין. וכאשר רצונו שהאדם לא יעבוד זולתו כן ברא אשר האדם לא יעמוד תחת נמצא אחר - יהיה גלגל או רוחני או כח טבעי - רק כולם כאחד המה מושפעים ומושגחים בפרטיות מהשי"ת, וכולם כאחד רחוקים ממנו בתכלית ובהשויה. כי המלאך הרוחני אינו קרוב להבורא יתברך משלשול קטן שבים, כי כולם הם אפשרי המציאות האמיתי, וחיותם תלוי בהשי"ת המחויב המציאות האמיתי. כל זה מורה עשיית הפסח!

ולזה מעברין על התקופה של ניסן, כדאמרו ראש השנה דף כא, א, דאז האביב וכחות הטבעיים וגרמי שמים מוציאים פעולתם באופן היותר חזק, אחרי אשר היה הטבע ישן כל ימות החורף, ועסקה בפנימיותה לבלות כל, חזר תקופתה באביב. והשמש הפועל בטבע היותר גדול אז הוא בעצם זהרו. לכן צוה השי"ת לחוג הפסח, ליחד כל כוחות הטבע לשם המיוחד יתברך, ולהזכיר על כל מפעלות מצרים, אשר השי"ת הרס כל סדרי הטבע. ולעורר כי הם אינם פועלים ברצון כלום, רק כגרון ביד החוצב וכשבט ביד מניפו - על זה אמרה התורה (שמות יב, יא) "פסח לה"! ולזה בניסן, דרוב אביב, מורה הפסח שלא לטעות אחרי המוחש לכבד את גרמי השמים הפועלים הטבעיים. ועוד כוונות עמוקות הנעלמים ממנו, אשר הפסח הוא מטהר מעבודה זרה וכיוצא בזה.

ולכן ביאשיה שטהר את יהודה וירושלים מן האשרים וכו' (מלכים - ב, כג, ד - כ) עשה פסח לה' (שם שם פסוק כא). ולכן מבואר מה שכתוב (מלכים - ב, כג, כב) "כי לא נעשה כפסח הזה מימי השופטים (אשר שפטו את ישראל וכל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה)", ובדברי הימים (- ב, לב, יח) "מימי שמואל הנביא". כי להוראה כזו לטהרם מעבודה זרה - שזה בעצם תקפו של עשיית הפסח במצרים, אשר אמר להם (שמות יב, כא) "משכו" מעבודה זרה (מכילתא בא שם) "וקחו להם צאן (לעשות הפסח)" - לא נעשה מימות השופטים, שלא היה אחרי טעיות כל ישראל בעו"ג, שיבדלו מעו"ג בטהרה גמורה ויעשו פסח כמוהו. ואם כי בחזקיה היה כן, זה לא נעשה "כטהרת הקודש", וגם לא כל ישראל, רק שבט יהודה ובנימין. ולכן אחרי שעשו ישראל העגל, צוה השי"ת בשנה השנית לעשות הפסח, להרחיקם ולהבדילם ולטהרם מגלולי עו"ג והבליהם. וכן בשנת הארבעים, שטעו לבעל פעור "ויצמד (ישראל) לבעל פעור" (במדבר כב, ג), אז צוה השי"ת לעשות פסח בגלגל (יהושע פרק ה) אף שהיה קודם כיבוש וחילוק, והבן).

2 שמות פרק כג פסוק כ

הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנת:

3 רמב"ן שמות פרק כג פסוק כ

(כ) הנה אנכי שולח מלאך לפניך....

כי הגזרה ההיא לא נתקיימה עם משה בימיו, הוא מה שאמר (להלן לג טז) ונפלינו אני ועמך, ואמר (שם יז) כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם, ועוד אמר (שם לד י) וראה כל העם אשר אתה בקרבו, אבל לאחר מיתתו של משה רבינו שלח להם מלאך, וזה שאמר הכתוב (יהושע ה יג יד) ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרנו, ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי. ושם תראה ששאלו יהושע מה אדוני מדבר אל עבדו (שם יד), ולא צוה דבר שנגלה אליו בעבורו, אלא שאמר לו של נעלך מעל רגליך (שם טו), ולא בירר למה בא. אבל היתה המראה להודיע אותו כי מעתה יהיה מלאך שלוח לפניהם לצבא בבאם במלחמה. וזהו שאמר עתה באתי (שם יד). וכך אמרו בתנחומא (יח) אני הוא שבאתי בימי משה רבך ודחה אותי ולא רצה שאלך עמו. ומפורש אמרו (בשמו"ר לב ג) בטל שלא ימסרו להם שר כל ימי משה, וכיון שמת משה חזר אותו השר למקומו, שכן יהושע רואה אותו, שנאמר ויהי בהיות יהושע ביריחו ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי, לכך נאמר הנה אנכי שולח מלאך:

..... ומכל מקום לדברי הכל המדרש שהזכרתי אמת הוא שכל ימי משה לא היה מלאך שר צבא הולך עמם, כי משה היה ממלא מקומו, כענין שנאמר (לעיל יז יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ובימי יהושע הוצרך לו שיבא אליו מלאך שר צבא ה' ללחום מלחמותם, והוא גבריאל הנלחם להם, וזהו שראה אותו וחרבו שלופה בידו (יהושע ה ג), כי בא לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאומים:

4 שמות רבה (וילנא) פרשה ב

כל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעילת הסנדל, וכן ביהושע (יהושע ה) של נעלך, וכן הכהנים לא שמשו במקדש אלא יחפים.

5 במדבר רבה (וילנא) פרשת במדבר פרשה ה

כמה היה שבטו של לוי מעולה מישראל שישראל היו מהלכין לבושים סנדלים אבל שבטו של לוי שהיו טוענין בכלי המשכן היו מהלכין יחפים

6 תלמוד בבלי מסכת ברכות דף טב עמוד ב

תניא: לא יכנס אדם להר הבית לא במקלו שבידו, ולא במנעלו שברגלו, ולא במעותו הצרורים לו בסדינו, ובפונדתו מופשלת לאחוריו, ולא יעשנה קפנדריא, ורקיקה מקל וחומר ממנעל, ומה מנעל שאין בו דרך בזיון אמרה תורה + שמות ג' + של נעליך מעל רגליך רקיקה שהיא דרך בזיון - לא כל שכן

7 תלמוד בבלי מסכת זבחים דף כד עמוד א

עומד על גבי כלים, על גבי בהמה, על גבי רגלי חבירו - פסול. מנלן? דתנא דבי רבי ישמעאל: הואיל ורצפה מקדשת וכלי שרת מקדשים, מה כלי שרת - לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת, אף רצפה - לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה.

8 ספר כפתור ופרח פרק ז [העיר טבריה]

ירושלמי פרק אלו מציאות (ב"מ פ"ב ה"ח) יהודה ברבי אזל לכנשתא איזל סנדלוי. אמר אלולי לא אזלית לכנישתא לא אזלון סנדליי. מזה יראה שמנהגם היה כמנהג ארצות הללו שמניחין מנעליהן בפתח בית הכנסת בחוץ, לא כמנהג הלועזים.

9 חזקוני שמות פרק ג פסוק ה

כי המקום אשר אתה עומד וגו' כל מקום שתמצא שכניה מקדמת בו לדבר אל נביאו כמו כאן שקדמה בסנה וגבי יהושע וגבי מתן תורה שם תמצא המקום מקודש, אבל בשאר מקומות שנגלה עליהם כמו שמצינו בהרבה נביאים אין המקום מקודש.

10 רד"ק יהושע פרק ו

כה תעשה ששת ימים - אין לשאול טעם לסבות הבורא למה היתה ההקפה הזאת וטעם שבעה כהנים ושבעה שופרות ושבע הקפות ושבעה ימים וטעם ההקפה בתרועה להבהיל העם אשר בתוך העיר ותפול החומה תחת' למען ידעו כל עמי הארץ כי ה' נלחם ליש' לא בחרב ובחנית ומספ' השבע' ידוע סודו אצל מביני מדע וכן שבעה מזבחות וז' פרים וז' אלים והשביעי הוא הנבח' בימים ובחדשים ובשני'

11 מלבי"ם יהושע פרק ו

והכהנים יתקעו. ר"ל בכל ז' ימים. והנה ביום שמחה היה דרכם לתקוע וביום מלחמה על הצר היה דרכם להריע, כמ"ש (במדבר י, ט - י) וכי תבואו מלחמה וכו' והרעותם וכו' וביום שמחתכם וכו' ותקעתם וכו', הודיעם שעתה יתקעו הכהנים לאות שמחה ונצחון:

12 תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק א הלכה ח

כן מצינו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת דכתיב כה תעשה ששת ימים וכתוב וביום השביעי תסובו את העיר שבע [דף ד טור ב] פעמים וכתוב עד רדתה אפילו בשבת